Sisäministeriö
Inrikesministeriet

9.3.2022

Ulkoasiainvaliokunta 10.3.2022 SM/KVY

Asia: UTP 43/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan

Suomella on tällä hetkellä yhteensä noin 120 siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettyä asiantuntijaa EU-, Etyj-, ja YK-operaatioissa sekä ao. järjestöjen sihteeristöissä ja EU:n ulkosuhdehallinnossa. Noin 43% asiantuntijoista on naisia. Pääministeri Marinin hallitusohjelman, ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä vuosi sitten keväällä mietintönsä jättäneen kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean mukaan siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden määrä tulee ensi vuoteen mennessä nostaa vähintään 150:een. Siviilikriisinhallintaan osoitetun määrärahan puitteissa asiantuntijoiden määrä voidaan kuluvana vuonna nostaa noin 135 asiantuntijaan, ja tavoitteena olevaan 150 asiantuntijaan pyritään määrärahakehys huomioiden pääsemään vuonna 2023. Sisäministeriön yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus huolehtii asiantuntijoiden kouluttamisesta ja rekrytoinnista sekä toimii lähetettyjen asiantuntijoiden työnantajana.

Merkittävin osa Suomen siviilikriisinhallintatoimista on keskittynyt Ukrainaan, jossa toimivissa operaatioissa on palvellut yli 30 asiantuntijaa. Suurin yksittäinen siviilikriisinhallintaosallistuminen on ollut Etyjin Itä-Ukrainan tarkkailuoperaatiossa (OSCE Special Monitoring Mission in Ukraine), jossa on työskennellyt 16 suomalaista lähetettyä asiantuntijaa. Euroopan unionin neuvonanto-operaatiossa Ukrainassa (EUAM Ukraine) on työskennellyt 12 suomalaista lähetettyä asiantuntijaa. Venäjän hyökkäyksen vuoksi operaatioilla ei tällä hetkellä ole toimintamahdollisuuksia Ukrainassa, ja suomalaiset asiantuntijat ovat poistuneet maasta. Operaatioiden mahdollisuudesta jatkaa toimintaansa keskustellaan parhaillaan.

Hallitusohjelman, kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean sekä Afrikka-strategian mukaisesti siviilikriisinhallintaosallistumista Afrikassa toimiviin operaatioihin pyritään vahvistamaan, ja lisäämään asiantuntijoiden määrää erityisesti Sahelin alueella. Haasteena tältä osin on Malin poliittisen tilanteen epävakaus ja sitä seurannut muuttunut turvallisuusympäristö. Afrikan sarven (ml. Somalia) alueen vakauttaminen on niin ikään tärkeää mm. terrorismin torjunnan, kansainvälisen rikollisuuden ja hallitsemattoman muuttoliikkeen ehkäisyn näkökulmasta. vuoksi. Samoin tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään ihmissalakuljetusta ja -kauppaa. Irakin vakauttaminen ja sen siviiliturvallisuussektorin vahvistaminen on merkittävää erityisesti terrorismin, kansainvälisen rikollisuuden ja hallitsemattoman muuttoliikkeen ehkäisemiseksi. Irakin ja Somalian osalta Suomella on erityinen kansallinen intressi edistää maiden vakautta Suomessa olevan irakilais- ja somalidiasporan vuoksi.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

9.3.2022

Suomen siviilikriisinhallintatehtäviin lähettämistä asiantuntijoista yli kolmannes tulee sisäministeriön hallinnonalalta. Suurin ammattiryhmä on poliisit. Puolet heistä palvelee YK-poliisitehtävissä Etelä-Sudanissa, Somaliassa ja Malissa, ja puolet EU-operaatioiden eri neuvonantotehtävissä. Sisäministeriön hallinnonalan asiantuntijoita on työskennellyt esimerkiksi Irakissa ja Ukrainassa strategisen tason neuvonantotehtävissä tukemassa paikallisten viranomaisten kykyä muun muassa järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa sekä turvallisuussektorin reformissa.

Sisäministeriö pitääkin siviilikriisinhallintatoimintaa sekä kohdemaalle että Suomelle hyödyllisenä, sillä Euroopan ulkopuolisen vakauden edistämisellä siviilikriisinhallinnan keinoin on myönteinen vaikutus myös Euroopan ja Suomen sisäiseen turvallisuuteen. On tärkeää, että Suomi lähettää asiantuntijoita operaatioihin, jotka sijaitsevat muuttoliikkeen lähtö- ja kauttakulkumaissa tai alueilla, joiden epävakaus ruokkii terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden leviämistä. Paikallisviranomaisten toimintakyvyn tehostamisen ohella näissä maissa työskentelevät asiantuntijat kartuttavat omaa osaamistaan ja luovat kansainvälisiä verkostoja, joita on olennaista hyödyntää palattuaan Suomeen virkatehtäviinsä. Muuttoliikkeeseen sekä terrorismin ja rikollisuuden torjuntaan erikoistuneita asiantuntijoita on hyvä sijoittaa myös erilaisiin kansainvälisten järjestöjen päämajatehtäviin, joiden vaikuttavuus voi olla kansainvälisestä ja Suomen näkökulmasta vielä kentällä tehtävää työtä laajempaa.

Sisäministeriö myötävaikuttaa myös kriisinhallintaoperaatioiden ja sisäisen turvallisuuden virastojen, kuten EUROPOL:n ja Frontexin, yhteistyötä. Sisäministeriö katsoo, että virastojen ja operaatioiden yhteistyön lisääminen voi potentiaalisesti merkittävästi lisätä EU:n yhteisen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimien hyötyä Euroopan sisäiselle turvallisuudelle ja pitää tärkeänä Suomen aktiivista osallistumista tätä koskevaan kehitystyöhön ja neuvotteluihin EU:ssa.

Koronapandemian ja viimeaikaisten turvallisuuspoliittisten kehityskulkujen myötä lähettyjen siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden hyvinvointi ja turvallisuus ovat entisestään korostuneet. Sisäministeriön tulosohjaamalla Kriisinhallintakeskuksella asiantuntijoiden työnantajana on yleinen huolehtimisvelvollisuus siviilikriisinhallintatehtäviin lähetetyistä henkilöistä. Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaa se, että ulkomailla toimivat siviilikriisinhallinnan asiantuntijat ovat toiminnallisesti Euroopan unionin, kansainvälisen järjestön tai operaation toimeenpanijan alaisia. Vastuu työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä on näin ollen jaettua, ja ensisijainen vastuu henkilöiden turvallisuuden päivittäisestä järjestämisestä on operaation päälliköllä. Kriisinhallintakeskus on omalta osaltaan kehittänyt tilannekuvaansa ja valmiutta asiantuntijoiden lääkinnälliseen evakuointiin.

Ukrainassa palvelevien siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden evakuoinnista vastasi kunkin operaation johto.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi